

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

# PŘEHLED VÝZKUMŮ

## 45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

# PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno  
Královopolská 147, 612 00 Brno  
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,  
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del  
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

mální objektivizaci byl postup výzkumu i materiál konzultován s Josefem Bláhou. Bohužel k tomuto objevu došlo až v závěru roku 2003, tedy až poté, co zde byla uspořádána archeologická komise.

V místnostech 040 a 043 byly středověké vrstvy odebrány již v minulém roce, takže se odebíral přibližně 1,20 m silný horizont ze starší doby bronzové, kultura věteřovská. Zde se podařilo vypreparovat 8-10 kostrových hrobů (obr. 31). Nalezené kosterní pozůstatky patřily 2 dospělým a 6-8 dětem. V případě dospělých jedinců se jednalo o kostru muže ve věku 30-40 (popř. 30-45) let (k. 348) a kostru ženy ve věku 20-25 let (k. 358). Dětem náleželo 5 celistvějších kostí ve věku 0-3 měsíce (k. 328), 3-9 měsíců (k. 331), 0,5-1 rok (k. 326) a dvakrát 1,5-2 roky (k. 370 a 372). Dále soubor obsahoval fragmenty kostry dítěte ve věku 0-6 měsíců, nártní kůstku dítěte ve věku 8-15 let a zub nedospělého ve věku 12-18 let. Skelety byly uloženy na zádech, ruce jsou zpravidla složeny v klínu. Jeden dospělý jedinec byl prokazatelně uložen v dřevěné rakvi. Pouze dva dětské hroby měly milodary (jedna bronzová jehlice a několik kroužků z barevného kovu). V zásypech hrobů se nacházelo množství dobře datovatelné keramiky (věteřovská kultura). Podle nálezů četných kamenných substrukcí je pravděpodobné, že hroby nejmladších dětí a jednoho dospělého (ve vzájemné superpozici) byly původně uloženy do pohřební mohyly, jejíž plášť byl zpevněn kameny. Zdálnivě jednoduchá situace s datováním hrobů ale nebude tak jednoznačná, jak se na první pohled může zdát. Pohřební rítus se zcela vymyká věteřovské kultuře a spadá do středověkého období, pro které nám chybí více materiálních důkazů. Stratigraficky je pohřebiště starší než výše zmíněné opevnění, neboť část hrobů leží přímo pod hradbou, část vybíhá do předpolí fortifikace. Zde se také nacházel jeden dětský hrob se stříbrnými náušnicemi a cca 2 m od něj byla na povrchu podloží uložena středohradištní železná hřivna. V této fázi výzkumu nelze než konstatovat, že dokud materiál nebude řádně laboratorně ošetřen, nemůže být vyřčena jednoznačná interpretace nálezů. Postup kabinetního zpracování je však v přímé úměře personálním zabezpečení a možnostem pracoviště.

Jak již bylo známo v loňském roce, nebude výzkum kočaroven ani v roce 2003 ukončen, neboť na finální dobrání nejnížších vrstev musí bezprostředně navázat stavební práce (podezdívání základů). Stávající dodavatel stavebních prací IMOS, a.s., však svoji činnost zde v první polovině roku ukončil a nový nebude vybrán dříve než ve druhé polovině roku 2004.

Václavské náměstí, parcela číslo 87/27. Mladohradištní období, vrcholný středověk, novověk. Opevnění, sídliště. Záchranný výzkum.

Souřadnice plochy parkánu: X=-546276.460, Y=-1121085.950; X=-546261.100, Y=-1121095.350; X=-546258.650, Y=-1121090.160, X=-546273.720, Y=-1121080.860

#### **Parkán u kanovnické sakristie**

Archeologický výzkum v této části není spjatý se stavbou Arcidiecézního muzea, ale byl vyvolán stavbou dešťové kanali-

zace. Pro potřebu projektu stavby bylo vykopáno několik sond, které měly lokalizovat trasu starší kanálové stoky a objasnit navhlání zdiva kanovnické sakristie.

Sondy 13 zachytily porušenou klenbu cihlové stoky, která původně odváděla dešťovou vodu z prostoru tzv. malého dvorku. V sondě 1 bylo pod novověkými základy chórové kaple sv. Cyrila a Metoděje zjištěno zdivo z románských kvádrů, založené přímo na skalním podloží (obr. 32). Tyto základy pokračují také pod kanovnickou sakristií a jsou ukončeny až u biskupského paláce. Zde jsou dobře patrné výškové rozdíly v založení obou staveb. Základová spára paláce nebyla zjištěna (obr. 33), kdežto základy z románských kvádrů postupně přecházejí ve zdivo spojované pouze hlinou. Stratigraficky nejasné jsou však různé úrovně tzv. pohledového zdiva z románských kvádrů, která je v případě mladší stavby nižší, než je nadzemní zdivo paláce. Zdivo objevené při sondáži je zřejmě možné ztotožnit s románskou hradbou, která opevňovala prostor olomouckého hradu. Tato hradba je ještě zachycena na plánu pevnosti z 30. let 19. století.

*Richard Zatloukal, NPÚ ÚOP v Olomouci*

#### **Resumé**

Olomouc (Bez. Olomouc), Václavské Platz Nr. 5, Parzelle Nr. 23/2, 149, 150/2. Mittlere und Jüngere Burgwallzeit. Hochmittelalter, Neuzeit. Befestigung, Gräberfeld, Siedlung. Rettungsgrabung.

Olomouc (Bez. Olomouc), Václavské Platz, Parzelle Nr. 87/27. Jüngere Burgwallzeit. Hochmittelalter, Neuzeit. Befestigung, Siedlung. Rettungsgrabung.

#### **OLOMOUC (k. ú. Hejčín, okr. Olomouc)**

Mrštíkovo náměstí. Střední doba hradištní. Středověk. Novověk. Sídlíště. Pohřebiště. Sídlíštní vrstva. Záchranný výzkum.

Na polykulturní lokalitě (popis viz v kap. Eneolit) byla doložena existence osídlení z období středověku a novověku.

*Jakub Vrána, AC Olomouc*

#### **Resumé**

Olomouc (Kat. Hejčín, Bez. Olomouc), Mrštíkovo Platz. Mittlere Burgwallzeit. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

#### **OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)**

Třída Míru. Novověk. Opevnění. Záchranný výzkum.

V období měsíců května až září roku 2003 proběhla rekonstrukce vozovky na třídě Míru v Olomouci – Neředíně, která si vyžádala konání záchranného archeologického výzkumu, a to nejprve formou dohledu. Ve dnech 10. 7. a 11. 7. roku 2003 byl proveden dohled po odkrytí cihlové zdi. Nalezená zeď byla postavena na maltu, cihly byly provázány pevnostní vazbou. Tato zeď byla zkoumána hlavně na povrchu skryté vozovky, kde vytvářela v půdoryse tvar oblouku, který vyrůstal směrem od fortu č. XV někdejší olomoucké pevnosti. Vnější vrchol oblouku částečně vyklíňoval

již mimo vozovku, a tedy i stranou zkoumané plochy. Šířka cihlové zdi na úrovni skryté vozovky je 2,26 m. Vnitřní šířka oblouku měřeno podél severního kraje vozovky, která přiléhá ke zmíněnému fortu, dosahuje 41,00 m. V cihlové zdi byla vykopána za pomoci těžké mechanizace šachta pro odvod dešťové vody. Plošné rozměry šachty dosahují 2,20 x 1,0 m a hloubka činila 1,60 m. V západní části šachty byla nalezena zeď z lomového kamene na maltu, kterou částečně překrývala uvedená cihlová zeď. Ukončení obou konstrukcí nebylo dosaženo. Cihlová zeď byla součástí opevnění fortu č. XV, který je pod r.č. 1720/7 evidován v seznamu kulturních památek Olomouce. Pevňůstka patřila do obranného věnce vnějšího opevnění císařské pevnosti Olomouc. Věncem celkem 26 fortů byl vystavěn v letech 1839-1874.

*Jakub Vrána, AC Olomouc*

## Resumé

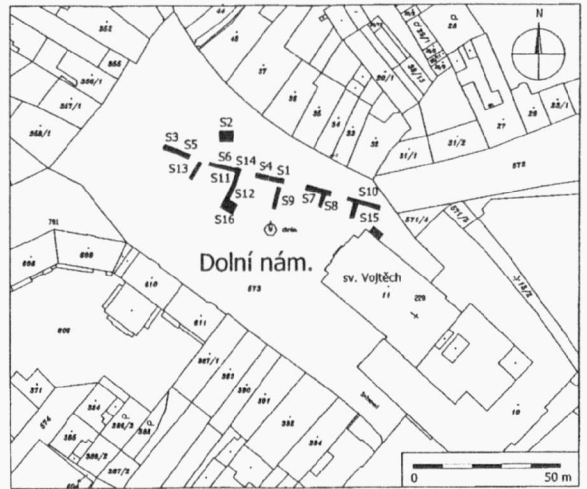
Olomouc (Kat. Neředín, Bez. Olomouc), Mír Straže. Neuzeit. Fortifikation. Rettungsgrabung.

## OPAVA (okr. Opava)

Dolní náměstí, p. p. č. 579. Středověk, novověk. Město. Záchraný výzkum.

Záchraný výzkum v prostoru Dolního náměstí v Opavě byl prováděn v souvislosti s celkovou rekonstrukcí povrchu náměstí a výstavbou nových inženýrských sítí. V roce 2003 (červenec – prosinec) byly v předstihu před vlastními stavebními pracemi realizovány první dvě etapy záchraného výzkumu. Celkem se podařilo prozkoumat v 16 sondách celkem 90 m z trasy budoucí kanalizace a místo, ve kterém bude umístěna technologická šachta vodního prvku. Celková plošná rozloha jednotlivých sond byla 152 m<sup>2</sup>.

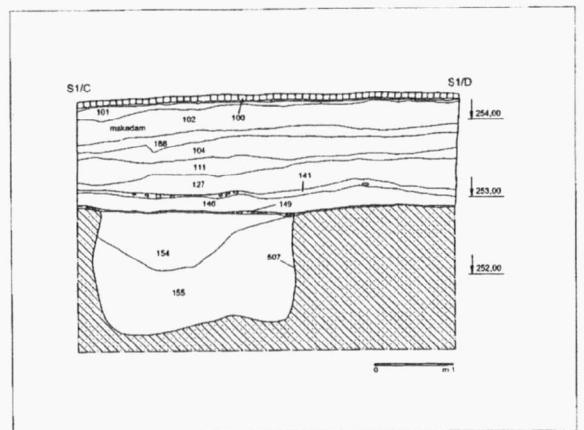
Kromě dokladů pravěkého osídlení v prostoru Dolního náměstí byly zachyceny četné nálezové situace středověkého a novověkého původu. Nejstarší nálezovou situací v sondách S11-12 a S13 představovalo koryto drobné vodoteče, která prostorem pozdějšího Dolního náměstí protékala ve směru Z-V ještě v počátcích středověkého osídlení města. Tento drobný vodní tok byl v průběhu 1. pol. 13. století sveden do vydřevěného koryta zachyceného v sondách S13 a S6. V SV koutu náměstí, v sondách S10 a S15, byla zaznamenána další pozoruhodná nálezová situace, v tomto případě související nejspíše se zásobováním města vodou: na dně rozměrného podélného výkopu (k. 536), zahloubeného cca 2,0 m pod povrch sprašového podloží, byl zachycen pečlivě vydřevěný kanálek o světlosti cca 0,4 x 0,4 m zakrytý dřevěnými deskami, kulatinou a větvemi a posléze zasypaný přemístěným podložím. Zkoumán byl přibližně 5,0 m dlouhý úsek tohoto výkopu, který byl zřejmě hlouben proti svahu a mohl tak přivádět do města vodu z nepřilíživě vzdálené řeky. Dendrochronologické datování dřevěných prvků (provedl Ing. M. Rybníček z MLZU) i v tomto případě umožňuje časově zařadit vznik této situace ještě do průběhu 1. pol. 13. stol. Stejněmu časovému horizontu náležel i kvadratický zahloubený objekt k. 507, zkoumaný v sondě S1, o půdorysných rozměrech cca 3,0 x 2,4 m, přístupný schody vysekanými do bloku podloží, který vybíhal z SZ koutu objektu do jeho středu. V době



Obr. 34. Opava, Dolní náměstí 2003. Lokalizace sond v mapě evidence nemovitostí. Dolní Platz, Lokalisierung der Sondagen im Katasterplan.

kolem poloviny 13. století, což se podařilo upřesnit dendrochronologickým datováním dřevěných prvků z výše uložených vrstev, přestaly být tyto objekty užívány a jejich zánikové výplně byly spolu s povrchem sprašového podloží překryty dlažbou, tvořenou říčními oblázky a valouny, která byla zaznamenána ve všech v r. 2003 otevřených sondách. Zdá se, že teprve tehdy začal být prostor Dolního náměstí užíván jako tržiště.

Nejstarší dlažba byla ve středověku překryta souvrstvím (cca 0,3-1,3 m), přičemž jednotlivé vrstvy byly opět místy zpevňovány dlážděním či štětem. V sondě S10 byly navíc ve spodní části tohoto souvrství odkryty trámy, které snad můžeme interpretovat jako chodníky, pomocí kterých byl terén náměstí schůdný v době, kdy nejstarší dlažba byla již překryta dalšími vrstvami. V sondách S14 a S13 se dále dochovaly dřevěné kůly a ojediněle i trámová konstrukce, které lze spojit



Obr. 35. Opava, Dolní náměstí 2003. Sonda S1. Profil středověkým a novověkým souvrstvím se zahloubeným objektem k. 507. Dolní Platz. Schnitt durch die mittelalterliche und neuzeitliche Schichtenabfolge mit der Grube 507.